

Ruuan ostaminen on arvovalinta – kuluttajat avainasemassa

"Kanat kartanolle" -tempauksella haluttiin peräänkuuluttaa koko elintarvikeketjun vastuuta eläinten hyvinvoinnin parantamisessa.

Kuluttajat ovat tässä asiassa avainasemassa. Lukuisissa selvityksissä kuluttajat ovat viime aikoina ilmaisseet kiinnostuksensa tuotantoeläinten hyvinvointia kohtaan. Jos huoli on todellista, tämän tulee näkyä ostokäyttäytymisessä. Kuluttajien on ymmärrettävä vastuunsa: ostaminen tarkoittaa kyseisen tuotantotavan hyväksymistä.

Usein mielikuva tuotantoeläinten olosuhteista ei kuitenkaan vastaa sitä todellisuutta, missä eläimet elävät. Pahimmillaan yritykset antavat viestinnällään ja markkinoinnillaan vääran mielikuvan tuotantotavoistaan. Tällöin harhaan johdettu kuluttaja voi tehdä virheelliseen käsitykseen perustuvia valintoja. Ruuan arvostus perustuu tietoon sen alkuperästä. Kuluttajat ovat kaukana alkutuotannosta: liha ei ole eläintä, vaan ruokaa. Kuluttaja voi tehdä oman arvomaailmansa mukaisen valinnan, kun hänellä on tietoa eri tuotteiden tuotantotavoista.

Kaupan tiskillä valinnanvaraa ei aina ole joko saatavuuden tai hinnan takia. Esimerkiksi eläinperäisten luomutuotteiden valikoima on Suomessa hyvin suppea. Lihatuotteet ovat pääosin nautaa, vaikka suomalaisten broilerinkulutus on kasvanut huikeasti viime vuosina. Hintaero eri tuotantomuotojen välillä voi tuki olla kynnyskysymys monelle. Suomen Kuluttajaliitto vetoaakin niihin kuluttajiin, joille hinta ei ole ensisijainen valintakriteeri. Tuotantoeläinten eettinen kasvattaminen vaatii investointeja, jotka nostavat hintaa. Ostaisivatko kuluttajat esimerkiksi siipikarjaa, joka kasvaisi vapaasti, mutta jolle ei syötettäisi luomurehua? Tällaisen tuotteen hinta voisi olla alempi.

Suomessa tulee keskustella avoimesti lainsäädäntömme riittävydestä tuotantoeläinten hyvinvoinnin osalta. Takaako nykyinen lainsäädäntö eläimille elämisen arvoiset olosuhteet? Teollisuuden osana on tuoda tarjolle enemmän tuotevaihtoehtoja, joissa eettisyys on olennainen osa tuotantotapaa. Nythän teollisuus sanoo tarjoavansa sitä, mitä kuluttajat ostavat. Voimmekin kysyä, kumpi oli ensin, muna vai kana?

"Hämmästyttävää kyllä, monilla suomalaisilla on vieläkin sellainen kuvitelma, että siipikarjateollisuudessa kananpojat syntyvät emokanan alle ja emokana hoitaa untuvikot isoiksi saakka, minkä jälkeen ne siirretään kanaloihin elämään vapaasti ja ulkoilemaan ruohikolla. Todellisuudessa munat haudotaan koneellisesti ja untuvikoista vain munijakanat jätetään eloon, kukkopojat lopetetaan välittömästi. Sen jälkeen kanan elämä jatkuu joko hiukan toista vuotta munijakoneena tai noin kuukauden mittaisen kasvupyrähdysten ajan lihabroilerina", kertoo SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liiton toiminnanjohtaja Helinä Ylisirniö kokemuksistaan.

Kanoja pidetään Suomessa lukumääräisesti enemmän kuin mitään muita tuotantoeläimiä. Vuositasolla munijakanoja ja broilereita teurastetaan yli 55 miljoonaa yksilöä suunnan ollessa jatkuvasti kasvava. Sekä lihan- että munantuotantoon liittyy vakavia eläinten hyvinvointiongelmia.

Kanaloita on useita eri tyyppisiä ja kuluttajalla onkin mahdollisuus vaikuttaa eläinten hyvinvointiin kananmunavalinnoillaan. Perinteiset häkkikanalat kielletään vuonna 2012, jonka jälkeen kanoja saa kasvattaa niin sanotuissa varustelluissa häkeissä, lattia- tai kerrosritiläkanalassa tai luomukanaloissa. Hyvinvointiongelmat liittyvät kaikissa tuotantomuodoissa tilanahtauteen, virikkeiden puutteeseen ja luonnottoman suuriin ryhmäkokoihin. Useimmat kanat eivät koskaan elinaikanaan pääse ulos. Luomukanalat tarjoavat pienkanaloiden lisäksi eläimille parhaan mahdollisuuden lajinomaiseen käyttäytymiseen.

Broilerintuotannossa kuluttajilla ei käytännössä ole mahdollisuutta valita eettisempää vaihtoehtoa. Broilereita kasvatetaan jopa kymmenien tuhansien yksilöiden suurissa kasvatushalleissa erittäin ahtaasti. Tuottajan on miltei mahdotonta kiinnittää huomiota yksittäisen linnun hyvinvointiin. Broilerit on jalostettu kasvamaan hyvin nopeasti ja niiden elämän pituus on keskimäärin vain 35 vuorokautta, minä aikana ne kärsivät nopean kasvun seurauksena muun muassa pahoista jalkaongelmista ja sydänkuolemista.

”Luomusiipikarjanlihalle olisi selvästi kysyntää, mutta tarjontaa ei Suomessa ole. Muualla Euroopassa on käytössä luomutuotantoa varten jalostettuja, terveempiä broilerikantoja. Luomukasvattamoissa on tarjolla linnuille myös virikkeitä ja mahdollisuus päästä laitumelle. Luomubroilerituotannon käynnistäminen Suomessa on tuottajien käsissä. Luonnonmukaisesti kasvatettujen munijakanojen lihaa kannattaisi myös jatkojalostaa ihmisravinnoksi. Kananruhot päätyvät nykyään pääasiassa turkiseläinten rehuksi”, toteaa Ylisirniö.

”Kanat kartanolle” –tapahtumassa nähtiin, miten kana elää kotitarvetilalla onnellisen kanan elämää. Suomen Kuluttajaliiton ja Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liiton tapahtuma on jatkoa vuoden 2009 Lehmät laitumelle -tapahtumalle, jossa nähtiin lehmien iloa kesälaitumelle pääsystä. Lehmät ovatkin moneen muuhun tuotantoeläimeen nähden varsin onnellisessa asemassa, sillä moni muu eläin ei ulkoilmaa elämänsä aikana näe. Ensi vuonna teemana on sikatuotanto.